

מסורת הש"ס
א. (בשניונים) תוספתא
בבורות פ"ג ה"ט.

גרסות

ללגימא... ללגימא בכמה
כת"י: ללוגמא... ללוגמא.
דחיישין ללגימא וכל שכן
כהן לכהן דחיישין
לגומלין דחיישין ללגימא
בכת"י: דחיישין ללגימא
ויש בכת"י: דחיישין
לגומלין דחיישין ללגימא.
וכל שכן כהן לכהן בדפוסים
חדשים הוסיפו עפ"י צ"ק:
לא.

היינו בכת"י ועוד: ר'
מאיר היינו.

קפוסאי יש בכת"י:
קפוסאי ויש: קפוסאי וראה
להלן ט,א.

בכור בי כהן בכת"י: בכור
בבית כהן.
אפילו בנו יש בכת"י: אפילו
בנו כהן ויחיד.

רבי יוסי ב"ש"י: רבי וכן
להלן.

כמאן יש בכת"י: אלא אחד
מן השוק, כמאן.
שנים מן השוק בכת"י:
שנים.

אישים

ר' יהושע בן קפוסאי
(קפוסאי, קפוסאי,
קפוצאי)
תנא בן הדור הרביעי
לתנאים.

כמעט ואין ידוע על חכם זה.
ומה שידוע לנו כי היה תלמיד
של ר' עקיבא, והעיד כיצד
נהג חותנו. ובמקום אחר
מביא רבן שמעון בן גמליאל
(השני) שמועה מפיו.

מימר אמר [אומר הוא לעצמו]: לא שביק צורבא מרבנן ויהיב לדידי
[לא יניח הבעלים כהן תלמיד חכם ויתן דווקא ל] את הבכור. אבל "רועי
כהנים" רועים של כהנים והן ישראל — אינן נאמנין, דחיישין [מפני
שחוששים אנו] ללגימא, שמא הוא משקר על מנת שיאכיל הכהן גם אותו

מן הבכור. וכל שכן רועה כהן
לבעלים כהן אינו מעיד לו על בכורו,
דחיישין [מפני שחוששים אנו]
לגומלין, שהכהנים חשודים לשקר
בעדותם זה על בכורו של זה,
דחיישין [וחוששים אנו] גם ללגימא.
ואתא [ובא] רבן שמעון למימר
[לומר]: נאמן הכהן על בכורו של
חבירו הכהן, ואינו נאמן על של
עצמו. ואתא [ובא] ר' מאיר למימר
[לומר]: החשוד על הדבר, כגון,
הכהנים החשודים על הבכורות, לא
דנו ולא מעידו כלל. ונחלקו, איפוא,

ר' יוחנן ור' אלעזר, האם לדעת התנא
הראשון במשנתנו, כהנים רועי
בהמות ישראל נאמנים על מומי
הבכור. ושואלים: בשלמא למאן
דאמר [נניח לדעת מי שאומר] כי
לדעת התנא הראשון רועי בהמות
ישראל והן הרועים כהנים נאמנין
— היינו דאתא [זהו שבא] רבי

מאיר למימר [לומר]: החשוד על
הדבר לא דנו ולא מעידו, שהרועה
הכהן פסול מלהעיד גם על של
הבעלים הישראל. אלא למאן דאמר
[לדעת מי שאומר] שהתנא הראשון
סבור כי רועי כהנים בי [בבית]
ישראל אין נאמנין, מאי אתא [מה]

[בא] ר' מאיר לאשמעינן [להשמיע
לנו]? הרי היינו תנא קמא [והוא]
שיטת התנא הראשון! ומשיבים:
איכא בינייהו [יש ביניהם] מה שאמר

ר' יהושע בן קפוסאי, דתניא [ששנויה ברייתא]. ר' יהושע בן קפוסאי
אומר: בכור בי [בבית] כהן, שנפל בו מום — צריך שנים מן השוק
להעיד עליו, שלא נעשה במתכוון בידי אדם. אבל בני ביתו, ואפילו
הרועים, אינם נאמנים. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אפילו בנו של
הכהן מעיד עליו, אפילו בתו מעידה עליו. ר' יוסי אומר: אפילו עשרה
והן בני ביתו אין מעידין עליו. וכך נחלקו במשנתנו: התנא הראשון

סבור כר' יהושע בן קפוסאי, שרועים כהנים אינם נאמנים להעיד על
בכור של הבעלים, אבל שני כהנים מן השוק נאמנים על כך. ולדעת ר'
מאיר גם שני כהנים מן השוק אינם נאמנים, מפני שהכהנים חשודים
על הדבר. ומעירים, כמאן אזלא הא דאמר [כדעת מי הולכת זו שאמר]
רב חסדא אמר רב קטינא: ספק בכור שנולד בי [בבית] ישראל,

כגון שספק אם כבר ביכרה אמו, והוא נשאר ביד בעליו, וכשיפול בו
מום רשאי לאוכלו — בני ביתו אינם נאמנים להעיד שמום שבו לא
נעשה במתכוון, אלא צריך שנים מן השוק להעיד עליו, ואז מותר
לבעליו לאוכלו? כמאן [כדעת מי] נאמרה — כדעת רבי יהושע בן
קפוסאי, האומר שבני ביתו של כהן אינם נאמנים להעיד על הבכור
שבביתו. וכדין הכהן בבכור, כן דין הבעלים בספק בכור. רב נחמן אמר:

מימר אמר: לא שביק צורבא מרבנן ויהיב לדידי.

רועי כהנים והן ישראל אינן נאמנין — דחיישין
ללגימא, וכל שפן פהן לכהן — דחיישין
לגומלין דחיישין ללגימא. ואתא רבן שמעון
למימר: נאמן על של חבירו ואינו נאמן על של
עצמו. ואתא רבי מאיר למימר: החשוד על הדבר
לא דנו ולא מעידו. בשלמא למאן דאמר רועי
ישראל והן כהנים נאמנין — היינו דאתא רבי

מאיר למימר: החשוד על הדבר לא דנו ולא
מעידו. אלא למאן דאמר רועי כהנים בי ישראל
אין נאמנין, מאי אתא רבי מאיר לאשמעינן?
היינו תנא קמא! — איכא בינייהו דרבי יהושע בן
קפוסאי. דתניא, "רבי יהושע בן קפוסאי אומר:
בכור בי כהן — צריך שנים מן השוק להעיד

עליו. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אפילו בנו,
אפילו בתו. רבי יוסי אומר: אפילו עשרה והן בני
ביתו — אין מעידין עליו. כמאן אזלא הא דאמר
רב חסדא אמר רב קטינא: ספק בכור שנולד בי
ישראל — צריך שנים מן השוק להעיד עליו?
כמאן — פרבי יהושע בן קפוסאי. רב נחמן אמר:

צריך שנים מן השוק — שנים כל שהן, ואפילו כהנים. אצל כהנים צביתו
— לא. תנא קמא אית ליה דרבי יהושע בן קפוסאי. דקאמר תנא קמא: רועי
כהנים, בין בישראל בין בי כהנים, כדפרישית טעמא — אין נאמנין, אצל כהנים
דעלמא — נאמנין, ואפילו אבירות דכהנים. ולא חיישין לגומלין אלא צרועה
דקלי גזיה, וסבר: לעיד את רבי, והוא יעידני כשיתן לי ישראל צעלמא בכור. ורבי
מאיר לית ליה דרבי יהושע לגמרי, דכיון דנחשדו כהנים על הבכור — לא דן
ולא מעיד, אפילו כהן דשוק, ואפילו הבכור צד ישראל. ואפילו בנו ובתו —
רבן שמעון לטעמיה, דאמר: נאמן הוא על של חבירו. ואזני היינו נמי חזירו,
דאין כהן נחשד אלא על של עצמו. אפילו עשרה והן בני ביתו אין מעידין
— אצל מן השוק — עד אחד נאמן, דלרבי יהושע כריך שנים מן השוק. ספק
בכור דשל ישראל הוא — כגון רחלה של ציכרה, וילדה שני זכרים, דלמרינן
צפרק שני (בכורות ז,א): אחד לו ואחד לכהן. ואת שלו הוי ספק שמא יאל ראשון,
וירעה עד שיומם, ואוכלו ישראל. צריך שנים מן השוק להעיד עליו —
שלא הוטל בו מום צנווה. כרבי יהושע — דכי היכי דבכור צי כהנים צני
שנים מן השוק להעיד עליו — הכי נמי ספק בכור צד ישראל. רב נחמן אמר
ספק בכור ביד ישראל אפילו בעליו ישראל נאמן — דכהנים נחשדו על
הבכורות, ולא ישראל, ואפילו על ספק בכור שנאכל להם.

תוספות

מימר אמר לא שביק צורבא מדרבנן ויהיב לדידי — והא דאמר לעיל בסוף פרק שני (יח,ב): בחצר בעל הבית ורועה כהן, דלרבי טרפון אקנויי מקני ליה
מקום בחצירו. ואפילו רבי עקיבא לא פליג אלא משום דאית [ליה] מפקה [ליה] מידעם — התם איירי במכירי כהונה, או שאוהבו ורגיל
ליתן לו.

איכא בינייהו דרבי יהושע בן קפוסאי — דתנא קמא סבר כוותיה. דדווקא רועי כהנים, בין בישראל בין בי כהנים — אינם נאמנים, כדאמר טעמא.
אבל שני כהנים מן השוק — נאמנים. ולרבי מאיר אפילו שנים מן השוק אין נאמנין. דלית ליה כרבי יהושע בן קפוסאי, דקסבר רבי מאיר: החשוד
על הדבר לא דנו ולא מעידו. ושנים מן השוק דקאמר רבי יהושע בן קפוסאי — בכהנים איירי, דישראל אפילו חד מהימן. ולרבי מאיר, כל היכא דאסור
— אפילו שנים אין נאמנין, כדאמר בסמוך: ספק בכור לרבי מאיר מי מעיד עליו.

עיונים

איכא בינייהו דר' יהושע בן קפוסאי לפי פירוש רש"י (שהוא הפירוש בפנים) נמצא
לכאורה כי ר' יהושע בן קפוסאי מחמיר יותר מן התנא של משנתנו, שהרי הוא
סבור כי גם רועים ישראל אינם נאמנים, ואילו לדעת התנא של משנתנו דווקא רועים
כהנים אינם נאמנים. ויש לומר כי אין כוונת הגמרא לומר שדברי ר' יהושע בן
קפוסאי הם דברי משנתנו, אלא שלענין כהנים סבור התנא כמותו. אבל בתוס'
כתבו כי בהכרח גם ר' יהושע בן קפוסאי מדבר דווקא בכהנים, שאם בישראל —
מדוע צריך דווקא שנים מן השוק? והרי עד אחד נאמן באיסורים! אלא דווקא רועים
כהנים, שהם חשודים על שותפות לדבר עבירה (לגימא וגומלין). אינם נאמנים אפילו
בשנים, אבל שני כהנים מן השוק נאמנים. וכל זה הוא לפירוש רש"י. אבל רבינו
גרשום מביא פירוש הפוך לגמרי לתשובת הגמרא (וכן מפרש הרמב"ם בפיה"מ). שלגבי
רועה כהן באמת אין מחלוקת בין תנא קמא ור' מאיר, ולדעת הכל אינו נאמן. ומה
שנחלקו הוא לגבי רועה ישראל, שתנא קמא סבור שהוא נאמן, משום שאין חוששים
ללגימא, ואילו ר' מאיר סבור כר' יהושע בן קפוסאי, שאין נאמנים אלא שנים מן
השוק.

שנים מן השוק לפי פירוש התוס' מדובר דוקא בכהנים, שצריך שנים לעדות על
הבכור, אבל בישראל — אפילו יחיד נאמן, שהרי עד אחד נאמן באיסורים. אבל מדברי
רש"י והרמב"ם עולה, כי לדעה זו גם ישראל אחד אינו נאמן. וחומרה יתירה היא
שהחמירו בעדות בכור מבשאר איסורים. ובטעם הדבר, יש שהסביר כי הואיל והבכור

בחקת איסור, ויש ספק אם המום התירו לשחיטה או לא, הרי כלל בדינו שבכל מקום
שהחוק האיסור — אין עד אחד נאמן להתיר (חידושי בתרא).

אפילו בנו אפילו בתו, והוא מתאים לדעת רבן שמעון בן גמליאל במשנה, שרועה
כהן אינו חשוד אלא על שלו, אבל נאמן הוא על של חבירו. ונוסף כאן, כי גם לגבי
בנו או בתו, שהם סמוכים על שולחנו, ויש להם לכאורה הנאה מן הדבר, סבור רבן
שמעון בן גמליאל כי אומרים אנו בענין זה שאין אדם חוטא ולא לו והם נאמנים
(ראה חסדי דוד).

אפילו עשרה והן בני ביתו לכאורה יש כאן חזרה על דברי ר' יהושע בן קפוסאי,
שאמר שצריך שנים מן השוק שיעידו. ורש"י מפרש כי ר' יוסי מיקל ממנו, ואינו מצריך
אלא אחד מן השוק. ומפירוש שהביא רש"י להלן (ר"ה) אימא כל בעליו משמע כי לדעת
ר' יוסי, דווקא בני ביתו אינם נאמנים, אבל רועה אינו בכללם, והוא נאמן. ועיין היטב
בתוספתא (פ"ג ט).

אורח ההלכה

ספק בכור וכו' בעלים מעידים עליו ישראל לא נחשדו על הבכורות, אפילו הבכור
שלהם. לפיכך ישראל שיש לו ספק בכור, שנאכל במומו לבעלים — נאמן לומר שנפל
בו מום מעצמו. כרב נחמן. (רמב"ם ספר קרבנות הלכות בבורות פ"ה ה"ז. ש"ע י"ד
שיד, ט).

מסורת הש"ס
 ב. בבורות לא, א. לו, ב.
 ג. משנה בבורות יח, ב, ושם
 סומנו מקבילות.
 ד. ראה יומא ג, ב.
 ה. ברכות כד, א. כתובות
 סו, א. ילק"ש תורה רמז תלו.
 ו. עירובין סט, א. בבורות
 לא, א. ילק"ש תורה תתקכד.

גרסות

הכי נמי דלית בכתיימי:
דלית.
שחליפיו בכתיימי ועוד:
שחליפיו.
בעלים עומדים עמנו יש
 בכתיימי: **בעליו עמנו** ובשמימי:
בעלים עמנו ובכתיימי:
בעלים עמו.
בחוף בכתיימי מלה זו חסרה.
עליו בכתיימי מלה זו חסרה.
כל בעלים בעומדים
 בכתיימי ועוד: **כל בעליו**.
ולא חיישינו בכתיימי ועוד
 מילים אלה חסרות.
הני כהני בכתיימי: **כהני** וש:
הני כהני.
והכתיב ברוב כתיימי: **וכי**
תימא הכי נמי והכתיב.

בעלים עצמם מעדיין עליו, על ספק בכור. דאי לא תימא הכי [שאם לא תאמר כן], אלא כל אדם חשוד על מום של בכור, אם כן, מעשר בהמה, שאף הוא נאכל על ידי הבעלים לכשיפול בו מום, לדעת ר' מאיר מי מעיד עליו? והרי לדעתו, כל החשוד על של עצמו אינו נאמן על של אחרים, וכל אדם חשוד על מעשר שלו! ודוחים את הראיה: לגבי מעשר, ודאי כל אדם מהימן [נאמן] על של עצמו, ומדוע? דאי בעי שדי ביה מומא בכוליה עדריה [שאם היה רוצה לעשות את המעשר בעל מום, היה מטיל מום בכל עדורו] בהיתר, ואחר כך מעשר. אלא כך טוען רב נחמן: אם ספק בכור אין הבעלים נאמנים עליו, לר' מאיר מי מעיד עליו? והרי כל אדם חשוד על ספק בכור שלו! וכי תימא [ואם תאמר]: הכי נמי דלית ליה תקנתא [כך גם כן, שלר' מאיר אין לו תקנה] לספק בכור, והתנן [והרי שנינו במשנה], שהיה ר' יוסי אומר: כל ספק בכור שחליפיו ביד כהן, כגון שנולדו לבהמתו המבכירה שני זכרים, ואינו יודע איזה מהם בכור, והכהן מקבל אחד מהם. האחר, שנשאר בידי הבעלים, לכשיפול בו מום ויישחט – פטור מן המתנות, מלתת לכהן זרוע לחיים וקובה שנותנים מכל בהמת חולין, ור' מאיר מחייב במתנות. ומכאן שאף ר' מאיר סבור שאם נפל בו מום הריהו נשחט עליו! אלא שמע מינה [למד מכאן]: בעלים מעדיין עליו, על ספק בכור שלו, למרות שכהנים אינם נאמנים על הבכור, ומדוע נאמן? כי כהנים הוא דחשידי אמומי [שהם חשודים על הטלת מומים], אבל ישראל לא חשידי אמומי [אינם חשודים על הטלת מומים].

א ובפסיקת ההלכה בענין עדות על מומי הבכור, איתמר [נאמר], רב נחמן אמר: הלכה כרבן שמעון בן גמליאל, שכהן יכול להעיד על בכור של כהן אחר, שנפל בו מום מאליו, ואפילו הוא בן ביתו. רבא אמר: הלכה כר' יוסי, שבני ביתו של אדם אינם נאמנים. ושואלים: ומי [והאם] אמר רבא הכי [כך]? והאמר [והרי אמר] רבא: אם בעלים היו עומדים עמנו בחוף, ובכור זה נכנס שלם לבית ויצא חבול – מעדיין עליו בני הבית שהמום שבו נפל מאליו. משמע שאין חושדים בבני ביתו של הכהן! ומשיבים: אימא [אומר] שכך אמר רבא: אם כל בעלים, כל בני הבית היו עומדים בחוף, ונכנס הבכור לבית ויצא חבול – יש להניח שנפל בו מום זה מאליו, ולא חיישינו [ואין] אנו חוששים]. ושואלים: אי הכי מאי למימרא [אם כך אתה מפרש, מה בא רבא לומר]? הרי פשוט הדבר! ומשיבים: מהו דתימא [שתאמר]: ניהוש לחשדא [נחשוש לחשד], שמא מתחילה עשו דבר שיגרור לו מום זה, קא משמע לן [משמע לן] שאין אנו חוששים. ומסכמים: והלכתא [והלכה] כרבן שמעון בן גמליאל, שבנו וביתו של כהן מעידים על הבכור. ודוקא בנו ובתו מעידים עליו, אבל אשתו לא נאמנת, מאי טעמא [מה טעם הדבר]? אשתו כגופו דמי [נחשבת].

ב אמר ליה [לו] רב פפא לאביי: לדעת ר' מאיר, דאמר [שאומר] החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו, ולכן כהנים אינם מעידים כלל על בכור, מפני שהם חשודים על כך. וקאמר [ומצד אחר אומר] ר' מאיר כי החשוד לעבור על דבר אחד חשוד לעבור על כל התורה כולה. אם כן, כהנים, הכי נמי דלא דייני דינא [כך גם כן תאמר שאינם דנים דין], לשיטתו, שהרי הם חשודים לכל התורה כולה? והכתיב [והרי נאמר] לגבי הכהנים: "ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע" [דברים כא, ה], ומשמע שהם דנים דין!

דאי לא תימא הכי – אלא צעלים חשודים עליו, אם כן הוא ישראל חשוד על המומין. מעשר לרבי מאיר – מי מעיד על מומו? הא אמר רב מאיר: החשוד על הדבר לעצמו אינו מעיד לאחרים, כדחוינן רבי מאיר פוסל אפילו כהנים דשוק! מעשר – צממיה, הא ודאי מהימן אפילו צעליו, דהא אי צעל, הוי שדי ציה מומא צהיתר צכוליה עדריה קודם שיעשר, דלכתי לא קדשא מד מיניהו! אלא הכי פריך – ספק בכור לרבי מאיר, אי צעלים חשודים עליה, ממאלו ישראל חשודים על ספק בכור. וכל שכן כהנים, דהא אי הוה נמי צעמנות עדר כהן ספק בכור הנוול צעדרו – צעי אמתוי עד שיומם, דכהנים לא נפטרנו מנכור צעמה טהורה צפרק שני [צפורות יג, א], ואם כן מי מעיד עליו? לית ליה תקנתא – לרבי מאיר. שחליפיו ביד כהן – כגון האזי ספק בכור שהכהן נטל [אם אציו] – פטור ישראל מן המתנות דורוע ולחיים וקובה, דעשו שאינו זוכה כוונה, כדלמנן צפרק שני [שם יח, א]. ורבי מאיר מחייב, ומדמחייב ליה רבי מאיר צממנות – מכלל דנר אכילה הוא. הלכה כרבן שמעון – דלפילו צנו וצמו. כהן בעליו – של בכור עמנו עומד בחוף, ונכנס הבכור שלם צבית, ולא חבול – מעדיין עליו אותם שצבית ממאלו נפל צנו. אלמא, אין נחשד אלא כהן צעל הצית שהבכור שלו, כרבן שמעון. אימא כל בעליו – צניו וצני ציתו עומדין עמנו בחוף, ומעיד עליו רועה שציה צבית. פשיטא – הואיל וכל צעליו עמנו, מי יעילו כו'. מהו דתימא ניהוש לחשדא – דרועה גופיה הנילו צו. ליטנא אחרינא: אימא כל צעלים עמנו – כלומר, אי אמרי סהדי: כל צעליו של בכור, דהיינו הוא וצני ציתו, היו עמנו בחוף, ונכנס הבכור שלם צבית, ולא חבול – מעדיין. כלומר, עדותן עדות, ושרי, הואיל ולא היה איש צבית. ניהוש לחשדא – שמא הס גרמו לו מתחלה, שהניחו לו דצילה על האזן. אי נמי, עשו לו גומא ונפל סס.

תוספות

וכי תימא דלית להו תקנתא כו' – הוה מצי למימר דחלקנו בין חבר לעם הארץ, כרבי יהושע דלמאן. וכן בסמוך, דפריך: כהני הכי נמי דלא דייני דינא. אי נמי, רבי יהושע עצמו חוזר בו, דקאמר לרבן גמליאל: היאך החי יכול להכחיש את החי. ופירש שם בקונטרס שרוצה לומר: ודאי אמרת חוזר אני בו, ומיהו, מסתברא דמשום כבוד דרבן גמליאל הוא דקאמר הכי. כי ההיא דתפלת ערבית (ברכות כז, ב), שאמר כמו כן, אף על פי שלא היה חוזר בו מה שאמר תחלה רשות. דהכי פסק רב התם: הלכה כדברי האומר רשות. **אלא** לאו שמע מינה בעלים מעדיין עליו – תימה: ורב חסדא דבעי לעיל שנים מן השוק בספק בכור בי ישראל, תקשי ליה: לרבי מאיר מי מעיד עליו, כיון דישראל נמי חשידי! ויש לומר: דהוה משני כדפרשית, דחלקנו בין חבר לעם הארץ. אי נמי, יאמר רב חסדא: ספק בכור, לא יחמיר רבי מאיר שלא יהו שנים מן השוק נאמנים.

ניהוש לחשדא – שיחשדו שמא נשאר אחד מן הבית. **כהני** הכי נמי דלא דייני דינא – לרבא דאמר בפרק "זה בורר" (סנהדרין כז, א): אוכל נבלות להכעיס שהוא רע לשמים, אינו חשוד להיות רע לבריות – לא פריך מידי. אבל לאביי התם פריך שפיר. ועוד יש לפרש: לרבא, דמשמע ליה שיש לכהנים להיות כשרים לכל (זמן) דין שבעולם ולכל הוראה, כדכתיב (דברים כא): "כל ריב וכל נגע". ועוד היה יכול להקשות: היאך מותר לאכול משחיטתו, והיאך כשרים על כל קרבנות כולם? ועוד, בלא בכור נמי יכול להקשות לרבי מאיר, מטעם דנחשדו כהנים על השביעית, כדאמרינן בפרק "זה בורר" (סנהדרין כז, א).

עיונים
אלא ספק בכור לר' מאיר מי מעיד עליו ולא הוכיח מתחילה מספק בכור, משום שספק בכור אינו מצוי כל כך, ויש לומר שאין ישראל חשודים על כך. אבל דין מעשר, הנוגע לכל מי שיש לו עדר – הרי זה ממש כדינו של בכור לגבי הכהן (רבינו גרשום). **כהנים חשידי אמומים** מדברי רש"י בכמה מקומות (ראה יומא עח, א, ד"ה למעלה) נראה כי מדובר דווקא בזמן הזה, שצריך הכהן ליטפל בבכור, ואינו רשאי ליהנות ממנו בגיזה ובעבודה עד שיפול בו מום, ודבר זה עשוי להימשך זמן רב. ולפיכך מורים הכהנים היתר לעצמם להטיל מום בבכור שהם טורחים בו, כאשר ממילא אינו עומד אלא לשחיטה (וספק בכור ביד ישראל אינו דבר מצוי כל כך, ואין ישראל חשודים על כך). אבל בזמן המקדש אין הכהנים חשודים על מומי הבכור, מפני שאז הבכור עומד להקריבה, ודבר חמור הוא להטיל מום בקרבן העומד לקרב. ועוד, שאין הכהן צריך לטרוח הרבה בבכור, שהרי מיד כשקיבלו יכול להעלותו ולהקריבו בירושלים. אבל מדברי הרמב"ם נראה כי הוא מבין שהכהנים חשודים על כך אף בזמן המקדש (ראה מהרי"ט אלגאזי).

אורח ההלכה
מעשר ודאי נאמן הכל נאמנים על מומי מעשר, לומר: מום זה מאליו בא ולא נעשה מדעת. ואפילו אלו שאינם נאמנים על הבכור נאמנים על המעשר. ורואה אדם מומי מעשר "ליחוש לחשדא" קצת קשה לפירוש זה. ובתוס' פירשו – נחשוש לחשדם של אנשים, שיאמרו שחכמים התירו את הבכור בלא עדות, שהרי אין הכל יודעים שכל בני הבית נמצאים עמנו (ראה תוס' חיצוניות).
אורח ההלכה
מעשר ודאי נאמן הכל נאמנים על מומי מעשר, לומר: מום זה מאליו בא ולא נעשה מדעת. ואפילו אלו שאינם נאמנים על הבכור נאמנים על המעשר. ורואה אדם מומי מעשר "ליחוש לחשדא" קצת קשה לפירוש זה. ובתוס' פירשו – נחשוש לחשדם של אנשים, שיאמרו שחכמים התירו את הבכור בלא עדות, שהרי אין הכל יודעים שכל בני הבית נמצאים עמנו (ראה תוס' חיצוניות).
אורח ההלכה
מעשר ודאי נאמן הכל נאמנים על מומי מעשר, לומר: מום זה מאליו בא ולא נעשה מדעת. ואפילו אלו שאינם נאמנים על הבכור נאמנים על המעשר. ורואה אדם מומי מעשר "ליחוש לחשדא" קצת קשה לפירוש זה. ובתוס' פירשו – נחשוש לחשדם של אנשים, שיאמרו שחכמים התירו את הבכור בלא עדות, שהרי אין הכל יודעים שכל בני הבית נמצאים עמנו (ראה תוס' חיצוניות).

אורח ההלכה
מעשר ודאי נאמן הכל נאמנים על מומי מעשר, לומר: מום זה מאליו בא ולא נעשה מדעת. ואפילו אלו שאינם נאמנים על הבכור נאמנים על המעשר. ורואה אדם מומי מעשר "ליחוש לחשדא" קצת קשה לפירוש זה. ובתוס' פירשו – נחשוש לחשדם של אנשים, שיאמרו שחכמים התירו את הבכור בלא עדות, שהרי אין הכל יודעים שכל בני הבית נמצאים עמנו (ראה תוס' חיצוניות).
אורח ההלכה
מעשר ודאי נאמן הכל נאמנים על מומי מעשר, לומר: מום זה מאליו בא ולא נעשה מדעת. ואפילו אלו שאינם נאמנים על הבכור נאמנים על המעשר. ורואה אדם מומי מעשר "ליחוש לחשדא" קצת קשה לפירוש זה. ובתוס' פירשו – נחשוש לחשדם של אנשים, שיאמרו שחכמים התירו את הבכור בלא עדות, שהרי אין הכל יודעים שכל בני הבית נמצאים עמנו (ראה תוס' חיצוניות).
אורח ההלכה
מעשר ודאי נאמן הכל נאמנים על מומי מעשר, לומר: מום זה מאליו בא ולא נעשה מדעת. ואפילו אלו שאינם נאמנים על הבכור נאמנים על המעשר. ורואה אדם מומי מעשר "ליחוש לחשדא" קצת קשה לפירוש זה. ובתוס' פירשו – נחשוש לחשדם של אנשים, שיאמרו שחכמים התירו את הבכור בלא עדות, שהרי אין הכל יודעים שכל בני הבית נמצאים עמנו (ראה תוס' חיצוניות).

אורח ההלכה
מעשר ודאי נאמן הכל נאמנים על מומי מעשר, לומר: מום זה מאליו בא ולא נעשה מדעת. ואפילו אלו שאינם נאמנים על הבכור נאמנים על המעשר. ורואה אדם מומי מעשר "ליחוש לחשדא" קצת קשה לפירוש זה. ובתוס' פירשו – נחשוש לחשדם של אנשים, שיאמרו שחכמים התירו את הבכור בלא עדות, שהרי אין הכל יודעים שכל בני הבית נמצאים עמנו (ראה תוס' חיצוניות).
אורח ההלכה
מעשר ודאי נאמן הכל נאמנים על מומי מעשר, לומר: מום זה מאליו בא ולא נעשה מדעת. ואפילו אלו שאינם נאמנים על הבכור נאמנים על המעשר. ורואה אדם מומי מעשר "ליחוש לחשדא" קצת קשה לפירוש זה. ובתוס' פירשו – נחשוש לחשדם של אנשים, שיאמרו שחכמים התירו את הבכור בלא עדות, שהרי אין הכל יודעים שכל בני הבית נמצאים עמנו (ראה תוס' חיצוניות).

אורח ההלכה
מעשר ודאי נאמן הכל נאמנים על מומי מעשר, לומר: מום זה מאליו בא ולא נעשה מדעת. ואפילו אלו שאינם נאמנים על הבכור נאמנים על המעשר. ורואה אדם מומי מעשר "ליחוש לחשדא" קצת קשה לפירוש זה. ובתוס' פירשו – נחשוש לחשדם של אנשים, שיאמרו שחכמים התירו את הבכור בלא עדות, שהרי אין הכל יודעים שכל בני הבית נמצאים עמנו (ראה תוס' חיצוניות).
אורח ההלכה
מעשר ודאי נאמן הכל נאמנים על מומי מעשר, לומר: מום זה מאליו בא ולא נעשה מדעת. ואפילו אלו שאינם נאמנים על הבכור נאמנים על המעשר. ורואה אדם מומי מעשר "ליחוש לחשדא" קצת קשה לפירוש זה. ובתוס' פירשו – נחשוש לחשדם של אנשים, שיאמרו שחכמים התירו את הבכור בלא עדות, שהרי אין הכל יודעים שכל בני הבית נמצאים עמנו (ראה תוס' חיצוניות).